

her foreligger. Forsaavidt der tillige i Møtterne er sagt, at der kunde maaffee være enkelte særlige Bevillinger, hvorefter Landmøller ikke ere berettigede til at male for Kjøbstadboere og omvendt, som herved bortfaldt, da troer jeg, at det er betænkeligt, at gaae ind paa en Bestemmelse, som ophæver dem, uden at man underrettes om, hvorpaa disse særegne Clausuler beroe. De kunne hidrøre fra forskellige Omstændigheder; maaffee er Møllen oprettet efter Samtykke af andre Møllere, i Kjøbstæderne efter Samtykke af Landmøllerne, paa Landet maaffee efter Samtykke af Kjøbstadmøllerne, som have bundet deres Samtykke til denne Betingelse. § 12 siger, at Møllerne have samme Ret som andre Fabrikanter til at have Udsalg af deres Producter. Det er nu ikke Tvivl underkastet, at enhver Møller maa have Udsalg i sit Hjem af sine Varer; paa Landet har der hidtil ingen Hindring været derfor; i Kjøbstæderne har det været indskrænket med Hensyn til Consumtionen, men denne Indskrænkning bortfalder for Fremtiden. Men efter denne Bestemmelse i § 12 maa ogsaa en Landsbymøller, fordi man kalder ham Fabrikant, have Udsalgsret, ligesom ogsaa have Ret til et Udsalgssted i nærmeste Kjøbstad. Det er Noget, som aldeles ingen Hjemmel har i den hidtil bestaaende Lovgivning. Landsbymøllerne kunne male for Kjøbstadborgerne, kunne endogsaa male for Kjøbstadens Bagere, Brændeviinsbrænderier osv. og derved faae en meget betydelig Deel af Mølleneringen i Kjøbstæderne; de kunne ogsaa føre deres Meel og deres Gryn tiltorvs, men til at have et eget Udsalgssted ere de ikke berettigede; thi efter de hidtilværende Love henregnes det ikke til Fabrikker. Forøvrigt er Grændsen mellem Haandværk og Fabrik meget ubestemt, man har saaledes Hattfabrikker, Lysfabrikker, m. v., men naar disse ere paa Landet, ville de dog ikke have den Ret, som Placaten af 1825 giver Fabrikker til at have Udsalgssted i Kjøbstæderne, hvilket er givet dem af den Grund, at de ikke kunne have betydeligt Udsalg af deres Varer i Hjemmet. Der er iøvrigt ved en for kort siden vedtaget Lov givet Ubruggerierne paa Landet en Berettigelse til at have Udsalgssted i Kjøbstæderne, men det er

Noget, der ligger udenfor den almindelige Regel, og jeg troer, at det er overmaade betænkeligt, at man i smaa Stumper forandrer de hidtil gjældende Næringsforhold. Man vil ikke gaae ind paa almindelige Grundsætninger, men man kommer derved i den Nødvendighed, at man enten maa præjudicere den ene Næringsvei, hvorefter man har givet Bestemmelser, naar der netop kommer til i denne enkelte Green at hvile en Byrde, en Indskrænkning paa Kjøbstædernes Næring, som ikke hviler paa andre Næringsbrug, som iøvrigt ere af samme Beskaffenhed, eller ogsaa maa man i sin Tid bygge paa, at da det engang er tilladt eet Næringsbrug, maa det ogsaa tillades andre. Det er derfor ønskeligt, at saadanne Forhold blive tagne under almindelig Overveielse, men jeg troer, at det er meget urigtigt i saa Henseende at tage saadanne enkeltstaaende Bestemmelser, som ikke stemme med de almindelige Grundsætninger.

Indenrigsministeren: Jeg skal tilføje til mit forrige Foredrag, hvis det skulde være blevet misforstaaet, at jeg erkender, at fra den Tid af, at Mølleneringen bliver fri, er der ogsaa retsfærdig Grund til at lade den Skat, som har været lagt paa denne Næring, og paa de Giendomme, hvori den drives, bortfalde, saa at den altsaa kun vedbliver for det Tidsrum, hvori Møllernes Rettigheder vedligeholdes og efter min Formening, endog forøges. Jeg skal iøvrigt i Anledning af det sidste Foredrag indskrænke mig til at henlede Thingets Opmærksomhed paa, at det er ganske naturligt, at Regjeringen, da Lovudkastet blev forelagt, ikke med saa stor Bestemthed som nu holdt paa denne Skats Vedbliven; thi da var der Spørgsmaal om, snart at opnaae en fuldstændig Frihed for denne Næringsdrift, idet der i det oprindelige Lovudkast kun var Spørgsmaal om et Tidsrum af 5 Aar og altsaa kun om en Tredele af Statteestergivelsens nærværende Beløb, hvorimod Forholdet nu er saaledes forandret, at der efter min Overveielser i de næste 15 Aar bliver mindre Frihed i denne Næringsdrift end tidligere under Bevillingssystemet. Nu er Tidsrummet blevet det tredobbelte og altsaa Tabet for Statskassen ligeledes; det vil altsaa være klart, at